

РОЗВИТОК МУЗИЧНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ-ГІТАРИСТІВ У ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Котова Ліна Миколаївна

доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інструментального виконавства
та музичного мистецтва естради
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Тушева Ганна Олександрівна

магістрантка
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Ключові слова: музичний інтерес, учні-гітаристи, інструментальна підготовка, компоненти музичного інтересу.

Keywords: music interests, pupils-guitarists, instrumental preparation, components of music interests.

Актуальність проблеми визначається оновленням змісту освіти й навчальної діяльності, а також необхідністю формування в учнів навичок самостійного оволодіння знаннями. Питання розвитку музичного інтересу учнів до навчання гри на музичних інструментах, на сьогодні, є, також, одним з найбільш актуальних в теорії і практиці музичної освіти. Будь **яке** навчання спирається на інтереси учнів, насамперед вони є його передумовою та наслідком результату. Якщо ми бажаємо розвивати інтерес, організовуючи музично-інструментальну діяльність особистості, необхідно сформувати в ній ті психологічні якості, які пов'язані з інтересом.

Обрана проблема є предметом вивчення різних наук: психології, філософії, соціології, музичної психології, пе-

дагогіки, музичної педагогіки, методики музичного виховання. Її психологічний аспект розглядався в роботах Б. Ананьєва, Л.Божович, Л.Гордона, В. Іванова, А.Ковальова, Р.Немова та інших. Філософський – розглядали: Дж.Дьюї, К.Гельвецій, Е.Кондільяк, І. Кант та ін. Загально педагогічний – в роботах Ш. Амонашвілі, І. Гербарта, В. Давидова, Л. Занкова, Г. Щукіної, та ін. У музичній педагогіці – Л. Г. Арчажникова, Н. Буторіна, Е. Боякова, Ю. Таланова, В. Цукерман, та інші.

В результаті аналізу науково-педагогічної літератури, нами було виявлено, що поняття «музичний інтерес» не має однозначного тлумачення. Воно, досить часто, ототожнюється з поняттям «інтерес до музики».

Так, досліджуючи можливості розвитку музичного інтересу в учнів у

процесі досугової діяльності, Н.Фролова та М.Дмитрієва визначають музичний інтерес як «...мотиваційний стан, що спонукає до пізнавальної, продуктивно-творчої музичної діяльності, яка є основою для динамічного розвитку музично-творчих здібностей» [13, 236]. Л. Заря розглядає музичний інтерес з точки зору потреби учнів в естетичних враженнях і дорівнює його до естетичного інтересу. Специфіка естетичного (музичного) інтересу, на думку автора, обумовлює особливості його стимулювання та сприймання [6, 75]. Музичний інтерес учнів, за переконанням Н. Буторіної, є їх емоційно-інтелектуально-вольове відношення до пізнання музичного мистецтва через різні види музичної діяльності, що визначають характер і способи задоволення музичної потреби [5, 140].

Т. Красноперова трактує поняття «інтерес до музики» як інтегративну якість особистості. Вона забезпечує духовне багатство цієї особистості та характеризується ціннісним ставленням до музики на базі нових знань про музику, умінь в діяльності, пов'язаної з музикою [7, 14].

Отже, вищевикладене надає підстави зазначити, що сутність досліджуваного феномена охоплює способи задоволення музичних потреб учнів та засоби спонукання до продуктивної пізнавальної діяльності.

У педагогіці розрізняють чотири етапи розвитку інтересу: зацікавленість, допитливість, пізнавальний інтерес, теоретичний інтерес. Зацікавле-

ність вважається найелементарнішим інтересом, що за певних ситуацій оволодіває учнями, але при зміні ситуації швидко зникає. Допитливість характеризується прагненням вийти за межі побаченого, розширити свої знання, одержати відповідь на запитання, що виникають під час навчання. На думку А.Петровського, на цьому етапі учням притаманні емоції здивування, почуття радості відкриття [10, 198]. Пізнавальний інтерес – це вищий етап розвитку пізнавальної діяльності особистості. Г. Щукіна такий інтерес пов'язує з намаганням самостійно розв'язати проблемне питання [1]. Теоретичний інтерес характеризується спрямованістю учня не лише на глибоке і міцне засвоєння знань, пізнання закономірностей та опанування теоретичних основ, а й на застосування їх на практиці. В.О. Онищук вважає, що теоретичний інтерес виникає в підлітків тоді, коли в них формуються наукові погляди, переконання, стійкий світогляд [8].

У музичній педагогіці з метою розвитку інтересу в учнів-початківців застосовують методику трьох «З» (зацікавлення, захоплення і задоволення). Її реалізація відбувається на основі духовного контакту педагога з учнем; стимулювання творчої ініціативи учня; навчання у формі гри; активізації мислення та прагнення до успішного публічного висловлення тощо [4, 6-11]. Особливого значення тут набуває наявність у викладача комплексу знань з педагогіки, психології, фізіології та володіння рядом людських якос-

тей (почуття гумору, доброта, любов до дітей тощо). В. Петрушин наголошує на тому, що дуже часто захопленість заняттями зростає зі спостережень дітей за поведінкою свого вчителя і його відношення до предмета та є дзеркальним відображенням його ентузіазму [9].

В дослідженнях з музичної психології акцентується увага на ретельному вивченню викладачем психічних особливостей учнів, без знання яких неможливо визначити форму індивідуального підходу і вибрати індивідуальний темп розвитку. Індивідуальний темп розвитку обумовлений природними індивідуальними властивостями і складається на основі поєднання придбаних психофізіологічних, вікових, інтелектуальних і емоційних особливостей особистості та зовнішніми умовами розвитку [3, 10-28].

Розвиток інтересу будується за умови необхідної участі взаємопов'язаних компонентів, таких як: пізнавальні, мотиваційні, емоційно-вольові (В. Бондаревський, В. Лозова, А. Пуні, Г. Щукіна, Г. Ципін). Пізнавальні компоненти забезпечують розуміння завдань, оцінку їх значущості, викликають результативну роботу (В. Лозова). Емоційно-вольові компоненти викликають відповідальність, впевненість у успіху, емоційне задоволення на основі радості. Емоційна сфера особистості потребує контролю і вольової саморегуляції. У педагогіці К.Ушинський наголошував на тому, що воля через різні уявлення індивідів безпосередньо впливає на характер почуттів

й сприяє приборканню “сили” та здатності “нервового організму” [12, 389]. Український педагог С.Русова надавала вольовим здібностям вирішального значення у стабілізації оптимального робочого стану. Автор зазначала: «Усі емоції повинні підлягати волі. Її розвиток єдино може забезпечити людині моральний напрямок поведінки: вона стримує занадто міцні емоції, змінює бажання» [11, 98]. Мотиваційні компоненти впливають на потребу успішно виконувати завдання, інтерес до процесу їх вирішення. Мотивація – це система мотивів, яка визначає конкретні форми діяльності або поведінки людини. **Мотиви** – (штовхаю, рухаю) це спонукальні причини дій і вчинків людей. Мотив виступає важливим компонентом у структурі людської діяльності і є виразником її психічної природи. Потреби складають основу мотивів діяльності людини [2].

Таким чином, пошук методів розвитку музичного інтересу в учнів-гітаристів має ґрунтуватися на основі підходу до його сутності як динамічного явища, що протікає в процесі музичної діяльності; як особистісного утворення, структурними складовими якого є пізнавальні, емоційно-вольові, мотиваційні компоненти; як якість або властивість особистості, що формується при безпосередній участі компетентного педагога.

Розвиток музичного інтересу в учнів-гітаристів охоплюватиме чотири етапи, а саме: зацікавленість, допитливість, пізнавальний інтерес, теоретичний інтерес. Особливого значення тут

набувають вольові якості учнів, завдяки яким бажання переходять в прагнення, а вольові психічні стани стають звичними і складають норму поведінки у процесі інструментальної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении / Под ред. Г. И. Щукиной. – М.: Просвещение, 1984. – 145 с.
2. Бондаревський В. Б. Виховання інтересу до знань і потреби до самоосвіти: Книга для учителя / В. Б. Бондаревський. – М.: Просвещение, 1985. – 144 с.
3. Готсдинер А.Л. Дидактические основы музыкального развития учащихся / Готсдинер А.Л. // Вопросы музыкальной педагогики. -Вып.2. – М.:Музыка, 1980. – С. 10-28.
4. Береза А. В. Удосконалення виконавської майстерності баяніста в процесі самостійної роботи: навч.-метод. посіб. / Береза А. В., Несторович Б.І. – Вінниця: Нова Книга, 2011. – Вид. 2-е, змін. і доп. – 176 с.
5. Буторина Н.И. Развитие музыкального интереса учащихся на уроках сольфеджио. Дис.... канд. пед. наук. Екатеринбург, 2002.- С. 140.
6. Заря Л.О. Особливість інтересу молодших школярів до музики і методика його формування /Заря Л.О.// Наукові записки кафедри педагогіки.- Вип. XXIV. – Харків: 2010. – С.72-78.
7. Красноперова Т.В. Формирование интереса к музыке в учащихся 1-8 классов. Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Улан-Удэ, 2007. С.14.
8. Онищук В. О. Шлях до глибоких знань / В. О. Онищук. – К.: Знання, 1999. – 47 с.
9. Петрушин В. И. Музыкальная психология: учеб. пособ. [для студ. и препод.] / Валентин Иванович Петрушин. – М.: Гуманитарно-издательский центр ВЛАДОС, 1997. – 383, [1] с.
10. Психология: словарь / Под ред. А. В. Петровского и М. Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
11. Русова С. Вибрані педагогічні твори: У 2 т. / За ред. Є.Т. Коваленко. – К.: Либідь, 1997. – 320 с.
12. Ушинский К.Л. Педагогические сочинения: В 6 т. – М. – Л.: АПН РСФСР, 1949. – Т.6. – 527 с.
13. Фролова Н.А. Музыкальный интерес как специфическая разновидность категории интереса / Фролова Н.А., Дмитриева М.Б.// Известия Самарского научного центра Российской академии наук.- т. 13.- №2.- 2011. – С.235-239.